

DANCE

LA NOCE (REŽIJA IN KOREOGRAFIJA JOËLLE BOUVIER, REGIS OBADIA), FRANCIJA, 1991.

je najpomembnejši projekt, ki ga s Šušteršičem trenutno pripravljava, mišljen za leto 1995. Vendar pa, čim začutim utesnjenost, za nekaj časa odidem, že kam, teh krajev, kamor lahko grem, je veliko, ali pa poskusim nekaj čisto novega. Trenutno potrebujem Ljubljano, še bolj pa potrebujem New York.

Navadno imajo ljudje prostor, kamor se zavlečejo, ko so ranjeni ali pa samo zelo utrujeni. Pa vi, glede na to, da ste vseskozi na nekakšnem potovanju, ali morda nekle le imate neki takšen prostor, dom oziroma brlog?

Ne vem, kam spadam, vendar kjerkoli sem in delam, zelo hitro začutim dom, torej prostor, kjer imam prijatelje, sodelavce. Dom je zame kraj, kjer se nahajam v tistem trenutku. Vendar pa pravega doma v resnici nimam. Ne rečem, da ga kdajpakdaj ne pogrešam, vsaj svojo lastno sobo, vendar je očitno zdaj še ne potrebujem, morda nekoč, kasneje, ko bom zelo utrujen, potem se bom spočil. Kje? — Že kje.

MOJCA KUMERDEJ

ČAS ZA DESERT

Dandanes uporabljati izraz video-dance (videoples) ali bolje *dance on video*, je sila priročno. Pojem videa je privlačen, znan vsem generacijam in okoljem, in zakaj si ne bi ples, ki je bil donedavna v svetu in tudi pri nas marginalna veja umetnosti, na ta način našel špranjico, skozi katero se je sprva slabotna rastlinica razrasla v košato drevo popularnosti in medijske uspešnosti. Seveda kaj takega ni bilo možno pred obdobjem relativno cenenege snemanja z

ljubiteljskimi ali profesionalnimi videokamerami, presnemavanjem in razmnoževanjem filmov na kasete, izposojevanjem in prodajo le-teh.

Vendar je vez ples-film stara toliko kot sedma umetnost sama. Malo znano je dejstvo, da je Meliès za svoje prve filmske poskuse kot statistke uporabljal kabaretske plesalke. Na ta način je dosegel primernejše gibanje v času, ko je bila kamera še fiksna. Louis Lumière je v začetku stoletja filmal plesalko Loïe Fuller, ki je pozneje tudi sama stopila za kamero in posnela leta 1921 plesni film *Le lys de la vie*, v katerem jo je bolj zanimala vloga luči in gibanja kot koreografija sama. Tako je prva premostila razlikovanje, ki velja še danes med ustvarjalcem plesa in ustvarjalcem filmskega zapisa. Idealno je, če sta združena, kot sta bila Charlie Chaplin in Bob Fosse.

Tako, navrgla sem nekaj kamenčkov. Morda jih bodo pobrali filmski teoretiki, ki na straneh te revije in tudi drugod imenitno razčlenjujejo, spremljajo in primerjajo vse, kar se je dogajalo in se dogaja v svetu filma. Lepo bi bilo, če bi se kdaj posvetili predvojnemu filmskim zapisom plesa para Mlakarjevih, plesnega filma *Ples čarovnic* z Veroniko Mlakar iz petdesetih let, filma *Les amants de teruel* z Ljudmilo Čerino, ki ga je ustvaril naš rojak Milko Šparemblek v Franciji v zgodnjih šestdesetih, pa tudi plesnim projektom, ki smo jih delali z elektronskimi kamerami že v začetkih slovenske televizije in zanje prejeli tudi mednarodne nagrade.

Danes pa nekaj več o dogajanju na sceni videoplesa v letu, ki se je izteklo. Naj začnem pri koncu in doma. V decembru smo dobili naš prvi video-filmsko plesni festival v Cankarjevem domu, v organizaciji Plesnega teatra Ljubljana. V treh dneh je nudil lep izbor v zadnjih dveh letih nagrajenih in opaženih del, posegel je v začetke plesnega filma (*Vormittagspuck*, Nemčija 1928, režija Hans Richter), v začetke videa (dela Charlesa Atlasa) in nas razveselil tudi z

dve najnovejšima video plesnima uspešnicama *Two falling too far* (GB 1991) in *Ottone*, *ottone* belgijske produkcije 1991 v koreografiji znane Anne Terese de Keersmaecker in režiji Walterja Verdina. Seveda so bili med številnimi obiskovalci projekcij v glavnem ljubitelji sodobnega plesa, manj pa filmskih in video fanov. Tudi na specializiranih evropskih festivalih videoplesa (*Dance screen* junija v Alte Oper v Frankfurtu v organizaciji IMZ z Dunaja in *Grand prix video-danse* decembra v mestecu Sète na jugu Francije) srečujemo predvsem ustvarjalce s plesnega področja, pa producente, redaktorje in animatorje TV-programov od vsepovsod. (Slednji se o novi produkciji plesnih programov informirajo že na dveh TV-sejmih v Cannesu: na *Midem musique* v januarju in MIP v aprilu. Oba pripravlja mednarodna organizacija **MIDEM**).

Tako so junija v Frankfurtu že znani favoriti. Letos je bil to belgijski koreograf Wim Vandenkeybus z videom *Roseland* (*Dance-Screen Award*), ki sta ga realizirala Walter Verdin in Octavio Iturbe. *Roseland* smo si lahko ogledali ob gostovanju skupine Wima Vandenkeybusa v Cankarjevem domu. Predvajali so ga v prostorih CD v pasaži Maximarketa.

V kategoriji koreografij za kamero je v Frankfurtu dobil nagrado par Joëlle Bouvier in Régis Obadia, ki sta bila v filmu *La noce* izvajalca, koreografa in realizatorja (glasba Armand Friedman, produkcija *Les films angle d'ailes* 1991).

Oba ustvarjalca sta bila prisotna tudi na *Video-danse* festivalu v Franciji z opaženim delom *La lampe*.

Že v Frankfurtu pa so opozorili nase Kanadčani s plesno dramo *Le dortoir* (Internatska spalnica) v koreografiji Danielle Tardiff in Gillesa Maheuja, kongenialni režiji François Girarda, z glasbo Billa Vorna in Gaetana Gravela, z igralci-plesalci skupine Carbone 14 ter v produkciji in distribuciji *Rhombus international*. Veseli me, da sem stavila na pravega konja; na elitnem TV-festivalu *Prix Italia* septembra v Pesaru si je *Le dortoir* prislužil »special mention«, na *Video-danse* pa *Prix memoire de la danse*. Razveseljivo je, da je mimo kuhinj producentov in žirij nagrajeno delo, ki ni bilo vnaprej favorizirano, vendar njegovih kvalitet ni moč obiti. Tako si je v decembru na *Video-danse* zasluženo pridobil nagrado za koreografijo Jozsef Nagy (Madžar iz Subotice, ki živi in dela v Franciji) za delo *Commedia tempio* (glasba Stevan Kovacs Tickmayer, posnetek studia Novi Sad). Tudi to delo smo imeli priliko videti v Cankarjevem domu, preden je šlo na zmagovito turnejo po Evropi.

Mnogo plesnih dokumentarcev bi bilo treba omeniti, prav tako videozapisov znanih koreografij klasičnega in sodobnega plesnega repertoarja. Pri prevajanju odrskega plesnega jezika v filmski se posebej odlikuje britanski režiser Peter Mumford in ekipa danskega radia z nemškim režiserjem Thommasom Grimmom na čelu. Teh programov vidimo kar precej na televiziji, predstavil nam jih bo v marcu tudi Francoski kulturni center v Ljubljani.

Vendar, kot pravi Jochen Schmidt, poročevalec revije Ballet International: »*Plesni dokumentarci, reportaže in adaptacije so kot vsakdanji kruh, originalne video plesne stvaritve pa so desert.*«